

relații financiar - valutare și comerciale internaționale

conjunctura pe piețele valutare și de capital

Perspective ale nivelului dobânzilor la împrumuturile internaționale

Cît timp se va prelungi perioada de scumpete a creditului internațional? este întrebarea care domină cercurile financiare internaționale. Nivelul ridicat al dobânzilor este un fenomen conjunctural, sau unul de durată?

Răspunsul la aceste probleme implică depistarea tendințelor viitoare a doi factori cheie: inflația și politica monetară.

Influența inflației ratei dobânzilor cunoscută. Orice creditor caută să obțină o rată a dobânzii (nominală) care să-i asigure un câștig real (un profit sau rată reală, efectivă, a dobânzii) și în același timp să-i acopere pierderea puterii de cumpărare a banilor ca urmare a procesului inflaționist. Cu alte cuvinte,

Rata nominală a dobânzii = Rata reală a dobânzii + Rata inflației

Avînd în vedere că plasamentul bancar reprezintă o investiție mai puțin riscantă (comparativ cu investițiile productive, tranzacțiile comerciale etc.), profitul efectiv al creditului, sau rata reală a dobânzii, se situează, de regulă, sub profitul mijlociu. Analiza datelor statistice indică o rată reală a dobânzii în țările occidentale în ultimele două decenii de 2-4%. Desigur, în anumite situații, aceasta poate fi mai mare (cum este în prezent, ca urmare a politicii monetare restrictive) sau mai mică, chiar zero sau negativă (cînd inflația se agravează brusc și creditorii nu au prevăzut această agravare). Pe termen lung se poate aprecia, însă, că mecanismele economice tind spre o rată reală a dobânzii de 2-4%.

Acceptînd drept exacte aceste considerente, rezultă că nivelul dobânzilor se va situa, de regulă, cu 2-4 procente peste rata anuală a inflației; de exemplu în condițiile unei rate a inflației de 10%, se va ajunge la o rată a dobânzilor de 12-14%. În rezolvarea acestor ecuații, trebuie să se aibă în calcul nu atît rata trecută a inflației, cît

mai ales cea prevăzută de cercurile de afaceri pentru perioada următoare.

Este tot mai larg acceptată teza că pentru perioada următoare — cel puțin în următorii doi-trei ani — inflația va persista în majoritatea țărilor occidentale. Atenuarea creșterilor de preț în acele țări care au introdus măsuri severe de combatere a procesului inflaționist — S.U.A., Marea Britanie — va fi foarte modestă, de ordinul a citorva procente. Nivelul „fundamental”, de durată a inflației occidentale, nu va coborî, probabil, pe ansamblul OCDE sub 7-8%. De aici rezultă că rata nominală a dobânzilor se va menține relativ înaltă, în medie peste un nivel minim de 10-11%.

Astfel, în S.U.A. — care a dat tonul actualului nivel record al dobânzilor, de 15-25% — rata inflației (măsurată prin creșterea prețurilor de consum) a fost 13,3% în 1979 și de 12,5% în 1980, iar pentru 1981 se estimează o rată de 8-10% (atenuarea creșterilor de preț din această vară, la rate anuale de numai 5-6%, s-a dovedit temporară, tendința fiind de revenire la creșteri anuale de 7-10%). Deci, chiar în situația unei relaxări considerabile a politicii monetare restrictive promovată de Sistemul Federal de devize, nivelul dobânzilor se va menține în S.U.A. la peste 10%.

Influența politicii monetare completează cadrul prognozei pe care o încercăm. Rata dobânzilor la capitalurile pe termen scurt (împrumuturilor sau plasamentele care au termen de rambursare sub 1 an de zile) este foarte sensibilă la o serie de factori conjuncturali (cererea de credite, disponibilitățile de lichidare ale instituțiilor financiare etc.). În rîndul acestor factori de influență local central îl ocupă politica monetară și de credite dusă de autoritățile bancar-financiare.

După cum se știe, manevrarea masei monetare, a dobânzilor și a celorlalte instrumente monetar-financiare constituie una din pîrghiile de bază ale intervenției statului capitalist în economia de piață. Scopurile politicii monetare sînt diverse, ele încadrîndu-se în obiectivele generale ale politicii economice ale țării în cauză. În general, politica monetară urmărește fie modelarea în sensul dorit a ciclului economic (scurtarea perioadelor de recesiune, evitarea supraîncălzirii conjuncturale), fie soluționarea anumitor probleme economice grave (combaterea inflației, re-

Supliment la

nr. 41 1981

Revista
ECONOMICA

ducerea șomajului, apărarea cursului monedei naționale, finanțarea balanței de plăți etc.).

Ceea ce a caracterizat politica monetară a țărilor occidentale în ultimii ani — în mod deosebit în S.U.A. și Marea Britanie — a fost orientarea ei spre combaterea procesului inflaționist. În acest scop s-a trecut la un control, mai mult sau mai puțin sever, al masei monetare, ceea ce a generat escalada cunoscută a ratei dobânzilor.

Continuarea politicii monetare restrictive se dovedește deosebit de costisitoare atât în termeni economici, cât și în termeni sociali și politici. Astfel, nivelul înalt al dobânzilor prelungește recesiunea economică, generând nefolosirea unor capacități de producție, respectiv pierdere relativă de venit național. Accentuarea șomajului care rezultă de aici determină puternice conflicte sociale și agravarea instabilității politice. În Franța combaterea șomajului este în prezent prioritatea politicii economice, guvernul socialist al acestei țări considerând costurile sociale și politice ale restricțiilor monetare drept inacceptabile. Politica monetară restrictivă a guvernului conservator al Marii Britanii a adus șomajul din această țară la recorduri absolute, din care motiv este tot mai des contestată de diferite cercuri ale opiniei publice.

În mod similar, apreciem că politica monetară restrictivă promovată cu perseverență în ultimele 14 luni de autoritățile monetare ale S.U.A. va ajunge la „momentul critic” spre sfârșitul acestui an, când vor deveni evidente costurile negative ale nivelului înalt al dobânzilor. În consecință, o relaxare sensibilă a „frinei monetare” în S.U.A. pare inevitabilă, cu atât mai mult cu cât ultimele date statistice atestă o slăbire a ritmului de creștere a masei monetare în această țară.

Concluzia finală, rezultată din analiza celor doi factori cheie, pare contradictorie: este probabilă scăderea ratelor de dobândă, în special în S.U.A., de la nivelurile record atinse în Iulie-august a.c., dar rata inflației le va menține, pe termen lung, relativ înalte. Mai precis, nivelul dobânzilor la activele în dolari va scădea sub 16—18%, dar se va menține peste 10-12%. Comparativ cu situația din ultimele două decenii, apreciem că în următorii ani costul creditului internațional va fi mult mai mare, indiferent de cât de repede va fi relaxată politica monetară în S.U.A.

Mugur ISĂRESCU
I.E.M.

drept și uzanțe internaționale

Aspecte ale garanției în operațiunile de comerț exterior

Participarea economico-comercială la diviziunea internațională a muncii, solicită în ultimul timp tot mai mult folosirea unor instituții de drept comercial și bancar, în mod deosebit în cadrul contractelor comerciale internaționale ca și în operațiunile de credit comercial, cum sînt garanțiile și cu precădere scrisoarea de garanție bancară.

Riscul, în condițiile în care schimbările economice internaționale se desfășoară sub amprenta fluctuațiilor valu-

tare, a scumpirii continue a prețurilor materiilor prime și a manoperei, instabilitatea economică a pieței capitaliste, devine o componentă a strategiei comerciale internaționale. Riscul sub formele lui previzibile sau imprevizibile de înălțat sau de neînălțat, ce poate provoca o pagubă, trebuie să fie avut în vedere de comercianții din comerțul exterior din însuși momentul negocierii și pînă la ultimul act de executare a contractelor, plata prețului.

Obligația se naște în majoritatea cazurilor dintr-un contract, adică din învoiala părților contractante, contractele bi sau multilaterale prevăd drepturi și obligații reciproce echitabile.

Pentru evitarea riscului de neexecutare sau neplată, creditorul obligației solicită, în executarea contractului sau evitarea insolvențității, la termen, garantarea obiectului obligației.

Garantarea creditorului este un drept și obligație de la lege ca și acordul părților, și oferă garanții variate ca exemplu: gajul sau amanetul de acțiuni sociale, sechestrul, urmărirea și vînzarea silită a navelor, contractul de fidejusiune (garanție personală, ipoteca, privilegiul ș.a.).

Legislația de comerț exterior, Legea nr. 1/1971 la art. 28 prevede obligativitatea luării de garanții. La fel Legea nr. 9/1972, legea finanțelor art. 141, ca și Legea 71/1969, legea contractelor economice art. 83.

În același mod, operațiunile de bancă, plăți și încasări în numerar sau cont sau operațiuni de credit impun constituirea de gaj și garanții.

În ultimul timp, operațiunile comerciale și bancare solicită, în garantarea obligației obiectului lor, garanția sub formă de scrisoare de garanție bancară.

În acordarea și executarea acestei forme de garanție modernă în viața comercială internațională, unde partenerii sînt în general străini, din țări diferite, au apărut puncte de vedere și mai ales tendințe care practic conduc la efecte deosebite.

Potrivit Normelor B.R.C.E. privind garanțiile bancare, scrisoarea de garanție bancară este un înscris, prin care o bancă, denumită garantă, se angajează în mod irevocabil în cazul în care o anumită persoană fizică sau juridică, denumită debitor principal, nu va plăti la un anumit termen o sumă determinată și indicată în mod expres în scrisoare, să plătească ea însăși suma neachitată în favoarea unei alte persoane fizice sau juridice, denumită beneficiar.

De precizat că băncile preiau o obligație de plată, pentru situația cînd cel garantat nu și-a îndeplinit obiectul obligației contractate.

Din punct de vedere al angajamentului băncii — spun Normele B.R.C.E. — garanția bancară poate fi:

a) Garanție bancară simplă, cînd banca garantă poate cere beneficiarului să urmărească mai întîi pe debitorul principal și numai în caz că acesta nu plătește, poate să achite banca garantă;

b) Garanția bancară solidară, în care beneficiarul poate solicita executarea băncii, fără ca în prealabil să urmărească pe debitorul principal garantat și fără ca banca (garantul) să poată obiecta, respectiv să poată opune beneficiarului de discuțiune sau de diviziune.

Prin angajarea solidară ordonator-garant, față de beneficiar, prestația unică se pune în sarcina mai multor debitori, ce s-au angajat toți la același lucru, astfel că fiecare poate fi constrins pentru totalitate. Practic beneficiarul în caz de neexecutare solicită plata de la cel solvabil, de regulă banca. Așa s-a întâmplat și în R.F. Germania în cazul ICE Arcom sau cu ICE Autotractor în Brazilia când s-a acționat în contra băncilor braziliene.

Prin scrisoarea de garanție bancară garantul renunță la beneficiul diviziunii și discuțiunii (la cererea ordonatorului care cere garanție) și prin aceasta ordonatorul și garantul devin codebitori solidari, astfel se înlătură efectele regulii legale, a divizibilității de drept a creanțelor.

Fidejusalul se obligă în mod subsidiar să plătească creditorului datoria debitorului principal și nu alături de el, ci numai după el.

Contractul de fidejusiune (garanție personală) are un caracter accesoriu, ce presupune existența unui contract principal, fără de care nu ar avea rost.

Prin solidaritate, renunțarea expres la beneficiile de diviziune și discuțiune, ordonatorul și garantul devin codebitori.

Pentru a se garanta efectiv și prompt obligația, beneficiarii cer ordonatorilor ca garanțiile solidare să prevadă expres irevocabilitatea plății sumelor garantate, ca plata să se facă la prima cerere și necondiționat.

Obiectul fidejusiunii și al scrisorilor de garanție bancară îl poate constitui orice obligație validă.

Data fiind diversitatea obligațiilor garantate (termenul de execuție, restituire avans, licitație, plăți ș.a.), face ca în unele legislații să apară reglementări deosebite a contractului de fidejusiune pur și simplu sau solidar — exemplu scrisoarea de garanție bancară cu renunțare la beneficiul discuțiunii și diviziunii, în cazul legislațiilor de tip latin.

Legislația germană cunoaște distincția „bürgschaft (fidejusiune simplă) și garanți (solidară); la fel și cele elvețiene și anglo-saxone. Acestea au ca efect pentru cele solidare, crearea de obligații independente și autonome, nemaiacordând nici o semnificație caracterului accesoriu al convenției de fidejusiune și după modelul cambiei, se execută sau se acționează autonom. De aici dificultatea stabilirii naturii juridice, care este diferită după legislația națională.

Cu privire la scrisorile de garanție bancară, ce cuprind expres prevederi de plată la simpla și prima cerere și condiționare sau nu a plății, Camera de Comerț Internațională de la Paris, prin broșura nr. 325 (**Reguli uzuale privind garanțiile contractuale**), în capitolul de introducere, atrage atenția asupra dificultății misiunii „regulilor” de a putea crea un just echilibru între interesele legitime a celor trei părți a scrisorii de garanție (ordonator, garant și beneficiar) și de a defini drepturile și obligațiile cu suficientă precizare pentru a evita conflictele. Ca un exemplu sint menționate așa zisele garanții plătibile la simpla și prima cerere, în virtutea căreia se plătesc fără a se face vreo probă justificativă, adică necondiționată, adăugând că regulile nu încurajează uzajul unor astfel de cereri. Dar, practica și legislațiile anglo-saxone le încurajează. În practică ele pot fi convenite, fiind de resortul libertății convențiilor. Evitarea unor eventuale abuzuri, a plății la prima cerere se poate face prin atenuări, adică

afectări de unele probe, practic condiționare. În 1975 ARCOM, a acordat garanții beneficiarilor de lucrări din R.F. Germania. La unele dintre ele a obținut condiționarea, la consultația B.R.C.E., de constatare a stadiului executărilor, printr-o expertiză tehnică.

Așa cum se precizează și prin Normele B.R.C.E., privind emiterea de scrisori de garanții bancare, întreprinderile de comerț exterior ordonatoare au obligație să-și ia toate garanțiile și în raport de legislația beneficiarei, ca și a băncii garante, deoarece în caz de litigiu, instanța competentă a-l soluționa este cea de la sediul băncii plătitoare, ca și tendințele legislațiilor acestora, diferite de cele ale noastre, de tip latin.

Potrivit practicii din România și legislațiile de tip latin cu privire la efectele fidejusiunii, se poate spune că fidejusalul (garantul) joacă un rol accesoriu — subsidiar, care nu prezintă nici o însemnătate când debitorul principal își îndeplinește obligațiile față de creditor. Dacă însă debitorul nu plătește creditorul se adresează fidejusalului când fidejusalul a renunțat la beneficiul diviziunii și discuțiunii, acesta trebuie să plătească fără a putea ridica excepții.

Angajamentul fidejusalului, deși subsidiar, este direct și ferm. Neîndeplinirea obligației debitorului constituie punctul de plecare al îndeplinirii efective a obligației fidejusalului-garantului (promisiunea, nu creează nici un drept, iar fidejusiunea intervine numai prin clauze exprese).

Fidejusalul poate opune beneficiarului excepții în scopul înlăturării urmării (beneficiu de discuțiune) sau de a reduce înlăturarea (beneficiu de diviziune), ca și orice excepție inerentă datoriei, pe care le-ar fi putut invoca debitorul principal (ordonatorul garanției), însă nu și pe cele strict personale debitorului.

În ipoteza pluralității fidejusalilor (garanțiilor, inclusiv debitorul), aceasta nu implică existența deplin drept a solidarității între ei, deoarece solidaritatea nu se presupune, ci se convine expres.

Prin scrisoarea sa de garanție bancară solidară, banca care garantează obiectul obligației din contactul părților renunță la beneficiul diviziunii și discuțiunii, fiind asimilată codebitorilor solidari și astfel se înlătură principiul diviziunii de drept a datoriei (adică fiecare pentru cota lui).

Băncile comerciale, pe lângă operațiuni de finanțare prin credite, acordate, efectuează și operațiuni de garantare și sprijinire a activității de comerț exterior, prin emiterea de scrisori de garanție bancare, ce au ca obiect executarea întocmai a obligațiilor pe care părțile și le-au asumat prin contractul de vânzare-cumpărare internațională, antrepriză, exporturi complexe de echipamente industriale, încheiate prin tranzacții directe sau ca urmare a unor licitații, plăți, restituiri, avansuri ș.a.

Caracteristic contractului de garanție bancară este faptul că banca garantează se obligă să garanteze executarea unor obligații asumate de persoana garantată în cadrul unui alt contract, și, deci, față de o terță persoană, beneficiara scrisorii de garanție bancară pentru suma înscrisă în acea scrisoare.

Contractul de garanție bancară fiind consensual și cu caracter oneros, partea a cărei obligații sint garantate, plătește băncii garante pentru serviciile efectuate, un comision convenit.

Comisiile bancare și comerciale ale Camerei de Comerț Internațional au uniformizat condițiile în care se emit garanțiile de licitație, avans și bună executare.

Ele sînt denumite „garanții contractuale” și nu „garanții bancare”, în principal datorită faptului că băncile nu sînt singurele care emit garanții și că mai mult decît atît, potrivit legilor din anumite țări (ex. Indonezia) acestea nu sînt nici chiar autorizate a le remite.

În numeroase țări, aceste tipuri de garanții sînt emise la libera alegere a părților, fie de către bănci, fie de alte organisme, ca de exemplu companiile de asigurare.

Regulile au ca scop principal uniformitatea în practică și realizarea unui echilibru între interesele legitime ale părților în cauză.

Regulile uniforme pentru garanțiile contractuale se aplică oricărei garanții, cauțiuni, măsură asiguratorie sau angajament similar, oricare i-ar fi denumirea sau descrierea. Regulile precizează părțile care intervin în contract și rolul fiecăreia, recunoscînd că potrivit reglementărilor din anumite țări, garanțiile nu sînt valabile dacă sînt emise de garanți din afara țării beneficiarului, ceea ce impune ca garanțiile să fie emise de un „garant local” acționînd pentru contul unei „părți care dă instrucțiunile”.

B.R.C.E. nu asigură prin garanțiile pe care le emite, oricare ar fi obiectul acestora, decît efectuarea unui vîrsămint către beneficiar în limitele unei sume indicate.

De asemenea, **Regulile** subliniază și relația dintre neexecutarea obligațiilor ordonatorului și îndeplinirea obligațiilor garantului, acesta din urmă neputînd fi obligat față de beneficiar decît în funcție de condițiile garanției și de prevederile **Regulilor** și pentru o sumă care să nu depășească pe cea indicată de garanție.

Garanția de licitație nu este valabilă decît referitor la oferta de origine a ordonatorului și nu se aplică dacă se aduce o modificare acestei oferte și nu este de asemenea valabilă peste data de valabilitate indicată în garanție sau prevăzută de prezentele **Reguli** decît dacă garantul a notificat beneficiarului prin scrisoare sau telegramă/telex, că garanția se aplică totuși sau că valabilitatea a fost prelungită.

Regulile uniforme pentru garanțiile contractuale stipulează că legea aplicabilă este aceea a sediului garantului, dacă nu s-a prevăzut expres altă lege în chiar textul garanției. Dacă garantul are mai multe sedii, legea aplicabilă este aceea a locului sucursalei care a emis garanția.

Neînțelegerile decurgînd din neexecutarea întocmai, vor fi deferite instanței arbitrale pe baza acordului intervenit între garant și beneficiar, după regulamentul instanței de arbitraj la care s-au referit garantul și beneficiarul; dacă nu au încheiat o convenție de arbitraj sau nu au acceptat competența unui anumit tribunal, orice neînțelegere apărînd între aceștia referitor la garanție, vor fi reglementate exclusiv de tribunalul competent din țara sediului garantului, sau dacă garantul are mai multe sedii, de tribunalul competent al locului sucursalei care a emis garanția.

CRISTINA SCHEAUA

Cercetarea piețelor de export

În actualul context al crizei economiei mondiale, cînd tot mai multe state sînt confruntate cu dezechilibre ale balanțelor lor de plăți, exportul a devenit chiar și pentru țările dezvoltate un factor ce stimulează creșterea economică. Ca urmare din ce în ce mai multe firme din țări dezvoltate și în curs de dezvoltare își definesc o strategie de marketing mondialistă contribuind la ascuțirea concurenței de pe piețele de export. În vederea adaptării la mediul tot mai instabil pe care-l constituie piața mondială, exportatorii sînt determinați să-și formuleze strategii de marketing destinate cuceririi unor segmente foarte specifice de piață, să dezvolte programe de marketing care, pornind de la o serioasă prospectare a piețelor externe să prevadă eforturi corelate în direcția înnoirii produselor conform cerințelor pieței (cercetarea și dezvoltarea produselor fiind factorul dinamizator al ajustării producției de export, îmbunătățirii designului produselor, organizării service-ului, investițiilor corespunzătoare condițiilor piețelor în canale de distribuție (cît mai directe) și publicitate. În centrul tuturor activităților de marketing ce urmăresc sporirea puterii competitive a exporturilor se plasează cercetarea piețelor de export, activitate care desfășurată în mod sistematic îi ferește pe exportatori de riscuri și cheltuieli inutile.

Experiența practică internațională a arătat că abilitatea producătorului pentru export, a celui care-și cunoaște cel mai bine capacitatea de creație industrială și producție, de a-și găsi cel mai potrivit deșeu pentru produsul său și de a-l pregăti pentru acel segment de piață este hotărîtoare pentru succes pe piețele externe.

O sintetizare a unor astfel de experiențe internaționale își propune să prezinte și redacția Buletinului de Marketing în numărul 1-2/1981 editat de Asociația Română de Marketing pentru membrii săi. Lucrarea*), „Manual pentru cercetarea piețelor de export” se constituie sub forma unui îndrumar accesibil lucrătorului operativ din activitatea de export din țările în curs de dezvoltare. Desigur că, așa cum recomandă și redacția Buletinului de Marketing, metodele expuse pot fi folosite de întreprinderile noastre în funcție de obiectivele, condițiile și posibilitățile proprii și în măsura în care ele concordă cu mecanismul nostru economico-financiar.

Cercetarea piețelor de export este prezentată în această lucrare într-o manieră sistematică prin prisma activităților de marketing pe care trebuie să le desfășoare întreprinderea exportatoare. Astfel se acordă o atenție specială cercetării produsului, precum și studierii practicilor de marketing de pe piețele de export.

Un prim capitol este dedicat evaluării potențialului pieței de export prezentînd drept domenii de investigare obligatorii: reglementările comerciale ale țării exportatoare și importatoare: dimensiunea, structura și creșterea pieței, factorii care influențează cererea de import și concurența. Cele două tehnici de bază ale cercetării piețelor

*) Traducerea integrală a lucrării „Introduction to export market research” editată de Centrul de Comerț Internațional UNCTAD-GATT.

de export, cercetarea de birou și respectiv cercetarea de teren sînt tratate mai în detaliu. Un accent mai deosebit se pune pe prezentarea tehnicilor de prelucrare, analiză și interpretare a datelor culese. Metodica punerii în valoare a concluziilor și propunerilor desprinse din cercetare este înfățișată în capitolul privind elaborarea raportului de cercetare.

În sfîrșit, manualul tratează rolul planului ce trebuie să stea la baza studiului de piață externă, plan care să fie subordonat obiectivelor definite de factorul de decizie beneficiar al cercetării.

Ion ANTON

Design – calitate – competitivitate

Astăzi nimeni nu se mai îndoiește de contribuția designului (sau a designului industrial) la definirea calității complexe a produsului, contribuția sa la funcționalitatea produsului, rolul său în asigurarea competitivității, în special atunci cînd este vorba de bunuri de consum. Dacă avem în vedere că potrivit după ultimele date statistice furnizate de Anuarul statistic al R.S.R. exportul țării noastre de mărfuri industriale de larg consum în 1979 avea o pondere în volumul total al exporturilor țării de 16,3%, decî aproape dublu față de grupa produse chimice, îngrășăminte, cauciuc cu o pondere de 8,9%, rezultă contribuția pe care această activitate o poate avea la creșterea competitivității și respectiv eficienței exportului. Intervenția designului este însă tot atît de necesară în condiționarea bunurilor de consum alimentare, cosmetice, medicamente, în proiectarea mobilei, a articolelor de uz casnic din mase plastice ș.a.m.d.

Dacă din punct de vedere teoretic contribuția designului ca forță de producție este acceptată, în practică se constată însă, atît în țara noastră cit și în alte țări încă abordări diferențiate în utilizarea sa.

Astfel, după părerea arhitectului-creator cehoslovac Jan Tatousek*), în atitudinea generală față de design se menține o notă de superficialitate cu efecte corespunzătoare în producție. După părerea sa, designul îndeplinește simultan cel puțin trei funcțiuni: estetică, umanitară și comercială.

Fiecare din acestea poate să justifice singură promovarea sa în producția de bunuri materiale. Concret însă se constată că de multe ori designul este solicitat să colaboreze numai în ultima fază de dezvoltare a produsului, ceea ce face ca el să nu poată să influențeze concepția produsului. În asemenea cazuri designul încetează să-și mai îndeplinească funcțiile integral, devenind ceea ce se denumește uzual „stilizare” (styling). Desigur că și acest gen de contribuție finală este utilă, însă nu de anvergura celei pe care o poate avea participarea designului de la începutul unui proiect — la însăși inovarea producției. El nu mai poate să schimbe decît forma unor părți secundare ale produsului, suprafața, culoarea și nu structura interioară, configurația de fond a produsului, echilibrul proporțiilor.

În cazul bunurilor de consum diferența esențială de calitate (competitivitate) între produse este dată practic toc-

mai de intervenția polyvalentă (cu toate funcțiile) sau numai unilaterală (stilizare finală) a designului în proiectarea de produse. În ceea ce privește producția de mijloace de producție desigur că cele 3 funcțiuni menționate rămîn valabile. Un accent special trebuie însă pus în acest caz pe funcția umanitară, a ambianței create raportului om-mașină, pornind de la ideea că beneficiarii acestor unelte sînt oameni care doresc să trăiască și să muncească în același timp. O ambianță agreabilă, sigură, cultivată influențează considerabil creativitatea, potențialul de acțiune uman. Fiecare om este animat de dorința de a se realiza la capacitatea sa și de dorința de a stăpîni mașina fără însă a se transforma pe el însuși într-o simplă mașină

În concluzie se poate spune că indiferent dacă avem de a face cu un articol de consum sau un mijloc de producție, privindu-l se poate spune dacă în echipa de proiectare a existat și un designer și în ce măsură acesta s-a achitat de misiunea sa. Cu alte cuvinte economia la design se vede cu ochiul liber:

C. MIRCESCU

Societăți mixte în industria ușoară

Firma ungară de comerț exterior „Hungarotex” exportă în prezent produsele sale (confecții, artizanat textil, tricotate etc.) printr-o amplă rețea de distribuție, între care un loc deosebit de important joacă societățile mixte comerciale.

Începînd din anul 1969 și pînă în prezent au fost create pe piața externă 10 societăți mixte, în special prin asociere între firma exportatoare ungară și firme locale, care reprezentaseră anterior pe piață întreprinderea de comerț exterior ungară, realizînd o cifră de afaceri dintre cele mai mari.

Aceasta a permis ca noile societăți mixte să-și mențină partenerii comerciali existenți pe piața locală, de bușeele și relațiile acestora pe piață, intensificînd totodată studiul cererii și concurenței. Cum majoritatea acestor societăți acționează pe piețe vest-europene, deosebit de utilă s-a dovedit studierea atentă a diferențierii de tratament tarifar și netarifar pentru fiecare poziție de export și în fiecare țară (contingente, plafoane, autorizații etc.). Societățile mixte și-au creat de la caz la caz filiale regionale și în același timp preiau reprezentarea, pe bază de comision, de la alte întreprinderi ungare sau străine. Una din primele societăți mixte cu participarea „Hungarotex” a fost creată în 1969 în Anglia înregistrată „T.H. Faulkner Co”. (Europe Ltd) cu sediul la Londra, pentru comercializarea de textile. Societatea deține totodată reprezentanță pentru comercializarea de textile de fabricație ungară pe piața Irlandei. În ultimii 5 ani volumul desfacerilor s-a dublat, fiind asigurate de bușee pentru: textile de uz casnic, confecții pentru femei, tricotate, cămăși bărbătești, articole tehnice, articole de sport. Societatea organizează de 2 ori pe an prezentări de mostre pentru specialiști (clienți și parteneri potențiali).

*) B.V.V., Trade Fair News, 8/81

În R.F. Germania societatea mixtă „Tago Textilaussenhauedesengesellschaft” și-a început activitatea în 1971 la Stuttgart. Circa un sfert din exportul ungar de textile și îmbrăcăminte textilă destinat țărilor Pieței Comune este realizat prin intermediul societății de pe piața vest-germană. Cifra de afaceri a societății în ultimii 3 ani a crescut cu 50%. Pe piața franceză acționează societatea mixtă „Goldsoie S.A.” fondată împreună cu un partener tradițional al industriei textile ungare, cu care există relații încă dinaintea celui de-al II-lea război mondial. Aria de reprezentare a societății se extinde și într-o serie de țări francofone din Africa, iar ca ofertă include alături de articolele textile, artizanat textil, (bluze brodate etc.) și alte articole artizanale oferite de Hungarocoop (întreprinderea de comerț exterior a cooperației). Din 1972 funcționează la De Bilt în Olanda, societatea mixtă olandezo-ungară „Neho B.V.” care în 1979 au creat o a doua societate mixtă, „Neho-Belgia”, cu aceeași participare. Se află în faza de demaraj o altă societate mixtă în Belgia.

„Hungarotex — Italiana” a fost creată în 1973 la Milano, fiind considerată una din societățile mixte de mare succes — atât în ceea ce privește evoluția nomenclatorului de export de la materii prime spre produse finite, cât și ca cifră totală de afaceri.

„Hungarotex-Espanola S.A.” a fost fondată în 1970 cu sediul la Madrid, iar apoi mutată la Barcelona. Societatea desfășoară operațiuni de export-import atât pe piața spaniolă cât și în Insulele Canare. În afara Europei s-au mai constituit societăți mixte de Hungarotex în Kuwait, Canada și S.U.A.

I.G.

dreptul național al statelor

TRINIDAD-TOBAGO: REGLEMENTAREA REDACTĂRII FACTURILOR COMERCIALE LA IMPORT

Autoritățile din Trinidad-Tobago au publicat recent o notă referitoare la elementele care trebuie să figureze în facturile comerciale care însoțesc mărfurile importate în această țară.

Astfel, în afara elementelor uzuale — precum cele referitoare la numele și adresele vânzătorilor și cumpărătorilor, data redactării facturii și data încheierii tranzacției, prețul mărfurilor (prețul unitar și prețul total), — factura comercială trebuie să cuprindă, de asemenea, următoarele elemente:

— date necesare identificării coletelor (marcare, număr, număr total de colete, tipuri de colete, greutate brută);

— denumirea mărfurilor: descrierea trebuie să fie făcută în limbaj clar și suficient de detaliată pentru a permite identificarea mărfurilor;

— cantitatea mărfurilor: cantitatea trebuie să fie exprimată în unități utilizate în mod curent în relațiile comerciale; în ceea ce privește greutatea, factura trebuie să cuprindă atât greutatea brută, cât și cea netă, în kilograme;

- reduceri și rabaturi de preț convenite;
- condiții de plată și de livrare;
- moneda de facturare;
- portul de imbarcare și țara de destinație finală;
- identificarea mijlocului de transport (numele navei, numărul zborului aerian etc., după caz);
- numele destinatarului, precum și cel al cumpărătorului (atunci când aceștia sînt diferiți);
- originea mărfurilor;
- detalii cu privire la diferitele costuri (navlu, asigurare, ambalaj etc.);
- semnătura și funcția semnatarului în cadrul firmei exportatoare.

Aceste dispoziții avînd drept scop armonizarea documentelor comerciale naționale cu cele utilizate pe plan internațional, autoritățile din Trinidad-Tobago recomandă, în vederea redactării facturilor comerciale, folosirea formulei-cadru a ONU (format 210×297 mm.).

HONDURAS: SUPRATAXA LA IMPORT

Avînd în vedere criza economică ce afectează economia națională, autoritățile din Honduras au decis recent introducerea unei suprataxe vamale de 10% la import. Această măsură nu este aplicabilă anumitor produse strict necesare (medicamente, seruri, vaccinuri și lapte praf). Un nivel redus al suprataxei — de 5% — se aplică la importul de mașini, echipamente, materii prime, produse semifinite și ambalaje.

Calcularea acestei suprataxe se efectuează ca și în cazul taxelor vamale, respectiv pe baza valorii CIF, a mărfurilor care formează obiectul importului.

R. A. YEMEN: TAXA ASUPRA IMPORTURILOR EFECTUATE PE CALEA TERESTRĂ

În conformitate cu o decizie a Consiliului de Miniștri al R. A. Yemen, importurile efectuate pe cale terestră fac obiectul unei taxe suplimentare de 10%.

Adrian CONSTANTINESCU

MODIFICARI ÎN REGIMUL DE IMPORT AL UNOR ȚĂRI AFRICANE

Senegal. Dispozițiile legii nr. 80—39/25.08.1980 modifică regimul vamal în vigoare pentru produsele importate, după cum urmează:

a) Taxele vamale minime, aplicabile în mod special produselor de origine franceză, au fost ridicate de la 10% la 13%. Continuă să fie scutite de taxe vamale anumite produse alimentare, materii prime și bunuri de echipament;

b) Taxele fiscale. Produsele admise în regim privilegiat, sub rezerva utilizării pentru consumul privat în sectorul

industrial, vor beneficia în viitor fie de o taxă redusă de 10%, fie de exonerarea de taxe. Taxa majoră de 45%, precum și taxa specială de 70%, aplicabile până acum produselor considerate ca fiind de lux și produselor susceptibile a le concura pe cele fabricate local, vor fi aplicate unor noi categorii de produse.

Nigeria. Autoritățile nigeriene au decis liberalizarea importului unor produse care anterior erau supuse regimului licențelor de import sau prohibite, după cum urmează: orez în saci de 50 kg și făină de cereale; pneuri și camere de aer pentru biciclete; tablă de oțel galvanizată sau acoperită. Pe de altă parte, taxele vamale aplicabile la importul anumitor autovehicule au fost reduse: pentru camioane, de la 35% la 15% din valoarea CIF; pentru camionete/autodube, de la 20% la 13% din valoarea CIF.

Maroc. Conform Deciziei nr. 936—80/28.08.1980, începând cu 15 octombrie 1980 nivelul taxelor vamale se modifică pentru produsele enumerate mai jos, după cum urmează: a) Ex. 29-04/Polialcoolii (dioli, trioli și tetrololi): pentaeitrită — exceptat (taxă anterioară — 10%); b) Ex. 29-15/Poliacizi aromatici — anhidridă ftalică: exceptat (taxă anterioară: 15%); c) Ex. 39-01/Alchili și alți polieșteri: — polieșteri nesaturați: taxă 15% (anterior: exceptat).

Gabon. Prin decizia nr. 206/1980 a fost suspendat, importul următoarelor produse: a) țevi PVC (cu diametrul între 32—200 mm); b) furtunuri pentru stropit; c) învelișuri protectoare (cu diametrul între 8-21 mm); d) vopsele și coloranți; e) articole menajere și materiale plastice; f) saci și materiale pentru ambalare; g) luminări.

Totuși, autorizațiile de import vor fi în continuare acordate pentru unele dintre sus-menționatele produse (furtunuri pentru stropit, saci și materiale pentru ambalare), în funcție de capacitatea industriei locale de a produce aceste produse. Pe de altă parte, este de menționat faptul că contractele semnate înainte de publicarea Deciziei nu sînt vizate de prevederile acesteia.

COASTA DE FILDEȘ — TAXELE ASUPRA CIFREI DE AFACERI

Se aplică două tipuri de taxe asupra cifrei de afaceri, respectiv taxa asupra valorii adăugate — aplicabilă importurilor, precum și, operațiunilor productive și a celor de întreprinză-montaj, — și taxa asupra prestațiilor de servicii, care se aplică serviciilor prestate în Coasta de Fildeș. Cele două taxe reprezintă cumulativ 19% dintr-o sumă ante-taxare sau 23,43% dintr-o sumă post-taxare. De asemenea, ele se mai aplică la un nivel redus de 10,5% dintr-o sumă post-taxare și la un nivel majorat de 33,33% dintr-o sumă post-taxare pentru bunuri și servicii enumerate limitativ de către Codul general privind impozitele.

Stabilimentele turistice sînt taxate cumulativ printr-o taxă de nivel redus asupra prestațiilor de servicii de 10,5% și o taxă de dezvoltare turistică, percepută la nivelul de 6% dintr-o sumă ante-taxare.

Taxa asupra prestațiilor de servicii achitată prestatorilor nu este deductibilă decît în situații foarte limitate, numai de către impozitații prin taxe asupra valorii adăugate; impozitații prin taxa asupra prestațiilor de servicii nu-și pot deduce din taxa datorată nici o taxă achitată asupra cifrei

de afaceri. Din contră, impozitații prin taxa asupra valorii adăugate pot deduce din taxa datorată pentru cifra de afaceri următoarele taxe:

— taxa asupra valorii adăugate suportată la achiziționarea de bunuri care fac parte din investiții și cheltuieli generale, sub titlu de deducție financiară, inclusiv pentru serviciile cu caracter productiv facturate de către prestatorii care au optat pentru taxa asupra valorii adăugate;

— taxa asupra prestațiilor de servicii aferente agiourilor bancare, cheltuielilor de tranzit pentru produsele deductibile, reparațiilor bunurilor deductibile;

— taxa asupra valorii adăugate achitată pentru achizițiile de materii prime, produse intermediare încorporate în produse și servicii taxabile, cu titlu de deducție fizică.

Toți prestatorii de servicii pot opta liber în ceea ce privește impozitarea lor, ceea ce permite deseori clienților lor deducerea taxei facturate de prestatori, iar acestora din urmă le permite deducerea anumitor taxe pentru cumpărări.

Este de reținut, totodată, faptul că elementul generator al taxei asupra prestațiilor de servicii îl reprezintă **incasarea**, în timp ce elementul generator al taxei asupra valorii adăugate îl reprezintă **livrarea** (întreprinderile prestatoare de lucrări pot opta în ceea ce privește impozitarea lor conform cu încasările). Trebuie subliniat faptul că prestațiile utilizate în Coasta de Fildeș sînt taxabile în această țară, chiar dacă ele sînt efectuate în afara Coastei de Fildeș. Clientul stabilit în Coasta de Fildeș este în acest caz, în afara situației în care și-a desemnat un mandatar, responsabil în mod solidar pentru plata taxelor și a penalităților. Este în egală măsură important să subliniem că lucrările efectuate deseori de către întreprinderi străine în cadrul unor mari proiecte nu sînt exceptate de impozitarea taxelor asupra cifrei de afaceri (sau de taxele vamale) decît în cazul în care ele figurează pe o listă aprobată de Consiliul de Miniștri al acestei țări, listă anexată la Legea Finanțelor.

Costea MUNTEANU

Redactor coordonator
dr. Ioan GEORGESCU

SUB TIPAR: INDUSTRIA MICĂ

● forme de organizare

● conducere

● raporturi de muncă

Conducere

Întreprinderea — elemente definitorii

Întreprinderea de stat de tip socialist este definită în legislația noastră de L. nr. 5/1978, care, la art. 1, arată că „întreprinderea de stat este unitatea de bază în care se desfășoară activitatea economico-socială și în care oamenii muncii își exercită direct prerogativele ce decurg din calitatea lor de proprietari ai mijloacelor de producție — bunuri ale întregului popor —, producători și beneficiari ai bunurilor materiale“. În continuare, alineatul 2 al textului citat arată că „întreprinderea are ca obiect de activitate, în funcție de specific, producerea de bunuri, executarea de lucrări sau prestarea de servicii, aprovizionarea și desfacerea produselor“. După ce definește obiectul de activitate al întreprinderilor, legea citată, la art. 2, face precizarea că acestea „au personalitate juridică“ și „plan propriu corespunzător activității pe care o desfășoară, parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială, încheie bilanț, au cont le bancă, beneficiază de credite bancare, au relații economice, financiare și juridice cu alte unități, utilizează formele de cointereseare materială prevăzute de lege, exercită controlul asupra tuturor activităților pe care le desfășoară“. Din ansamblul normelor de drept care reglementează întreprinderea, pot fi desprinse următoarele elemente definitorii: odată cu înființarea (înregistrarea) capătă personalitate juridică, ceea ce îi dă o autonomie funcțională și un patrimoniu distinct pe care îl administrează în nume propriu (dar care constituie proprietatea statului); are o denumire și un sediu social stabilit prin actul de înființare; activitatea de bază se desfășoară potrivit planului propriu, fracțiune defalcată pe cale ierarhică din planul național unic de dezvoltare economico-socială; conducerea se realizează prin autoconducere muncitorească, care înseamnă organe proprii de conducere colectivă, investite cu atribuții de decizie, ce se supun centralismului democratic și au în vedere permanent regulile autogestiei economico-financiare. În prezent, organizarea și funcționarea întreprinderilor și a centralelor industriale este reglementată de L. nr. 5/1978, al cărei norme de drept se coroborează și cu alte acte normative, dintre care evidențiem: L. nr. 8/1972, L. nr. 29/1978, L. nr. 9/1972, L. nr. 71/1969, L. nr. 14/1971.

Personalitate juridică

Înființarea și funcționarea cu rezultate pozitive (realizarea de beneficii) a unei întreprinderi — unitate de bază în sistemul nostru economic — este de neconceput fără ca aceasta să fie dotată cu mijloace de producție și financiare, proprii și să aibă calitatea de a intra în raporturi

juridice, în nume propriu, cu alte întreprinderi și, în general, cu orice organizații socialiste sau instituții de stat; ori tocmai în acest scop, pe calea unei tehnici juridice, întreprinderile sînt investite, în condițiile legii, cu personalitate juridică. Fără să facem o analiză a multiplelor teorii care au fost formulate în literatura de specialitate, conchidem că personalitatea juridică este o creație juridică prin care se consfințește o necesitate și o realitate economică (sau socială): apariția, respectiv înființarea prin efectul legii sau al hotărîrii unei colectivități de persoane fizice, aprobată sau autorizată de stat, a unei noi formațiuni colective, organizate și de-sine-stătătoare, dotată cu un patrimoniu propriu, și care are un scop determinat, ce trebuie realizat, scop ce constituie obiectul ei de activitate. Dacă aceste elemente sînt suficiente pentru a satisface cerințele D. 31/1954, în sensul că sînt întrunite elementele constitutive ale personalității juridice, activitatea complexă pe care o desfășoară o întreprindere — principala categorie de persoană juridică — impune lărgirea elementelor definitorii la următoarele cinci: 1. **Organizarea de-sine-stătătoare**, primul element constitutiv impus de D.31/1954, în cazul întreprinderii se înțelege organizarea colectivului care o compune cu respectarea structurii impuse de normele de drept. Avem în vedere prevederile D. nr. 162/1973, L. nr. 5/1978 și, pentru întreprinderile de comerț exterior L. 12/1980. Evident, structura organizatorică este diferită în funcție de dimensiunile și complexitatea întreprinderii sau centralei industriale. 2. **Patrimoniu propriu** este un alt element al personalității juridice, prin care se înțelege totalitatea drepturilor de administrare — constituite din fonduri fixe, mijloace circulante și creanțe — și a obligațiilor pe care le are noua formațiune colectivă — întreprinderea —, distincte de cele ale persoanelor fizice care o compun și de cele ale altor unități cu personalitate juridică. Cum patrimoniul întreprinderii face obiectul analizei într-o secțiune viitoare, ne rezumăm aici să subliniem că dimensiunile și componenta lui fizică și juridică este în funcție directă cu obiectul de activitate; elementele de activ, în special mijloacele circulante, fiind folosite în procesul de realizare a obiectului de activitate, exprimat prin planul propriu, sînt în continuă transformare, iar ca urmare patrimoniul are o structură și valoare diferită și se exprimă periodic, sintetizat, prin bilanțul contabil. 3. **Scopul** este ultimul element constitutiv al personalității juridice impus de D. nr. 31/1954; în cazul întreprinderii el este sinonim cu obiectul de activitate stabilit prin actul de înființare, care, fie că îl detaliază, fie că îl enunță în termeni generali, urmînd ca detalierea să se facă de organul colectiv de conducere, sau de organele ierarhic superioare competente. Este de principiu că obiectul de activitate determină direct capacitatea de folosință a persoanelor juridice, făcîndu-se astfel aplicația regulii specialității capacității de folosință; potrivit acestei reguli, nici o întreprindere nu poate încheia acte în afara obiectului specializat al activității sale, încălcarea ei fiind sancționată

cu nulitatea absolută a actelor în cauză. Cu alte cuvinte, capacitatea persoanei juridice este limitată la încheierea numai a acelor acte care sînt necesare în îndeplinirea obiectivului de activitate. 4. **Participarea în nume propriu la circuitul civil** este un element constitutiv definitoriu al personalității juridice, cit și o consecință a dobîndirii ei de către întreprinderi. Este element constitutiv deoarece fără această componentă personalitatea juridică nu ar avea nici o rațiune, capacitatea de folosință fiind imposibilă de realizat; este o consecință a personalității juridice, deoarece numai după dobîndirea ei întreprinderile pot încheia raporturi juridico-economice valabile. Lipsa acestui element constitutiv a personalității juridice face imposibilă administrarea patrimoniului, prin încheierea de contracte de aprovizionare și desfacere, achiziționarea de piese de schimb etc., încheierea de raporturi de muncă, dispunerea asupra mijloacelor financiare ș.a. În condițiile autogestiunii economico-financiare participarea în nume propriu de către întreprinderi la circuitul civil are noi valențe, modul în care se finalizează această participare determinînd beneficiile pe care le realizează. 5. **Răspunderea proprie** reprezintă un element constitutiv al personalității juridice, fiind mijlocul juridic care asigură respectarea întocmai a normelor de drept privind actele și faptele juridice pe care le săvîrșește întreprinderea; este garanția pe care o au participanții la circuitul civil cu privire la comportarea fiecărei persoane juridice în parte, conformă cu normele de drept care a cîrmuiesc. Îndeplinirea obiectului de activitate, a prevederilor de plan și realizarea de beneficii, în condițiile stabilite de dreptul economic, ar fi imposibilă fără existența răspunderii patrimoniale proprii, care devine astfel o condiție sine qua non a conceptului de personalitate juridică, în condițiile noului mecanism economico-financiar, axat pe autoconducere și autogestiune. Potrivit art. 2, din L. 5/1978, „întreprinderile au personalitate juridică, pe care o dobîndesc la data înregistrării lor la Ministerul Finanțelor sau, în cazul celor de subordonare locală, la organele financiare județene sau al municipiului București”.

Clasificarea întreprinderilor

Întreprinderile pot fi clasificate după mai multe criterii printre care le considerăm principale pe următoarele: 1. **În funcție de subordonare** legea distinge două mari categorii și anume întreprinderi de interes republican și întreprinderi de interes local. Importanța acestei clasificări rezidă în faptul că modul lor de înființare este diferit — primele prin decret, iar secunde prin hotărîri ale unor consilii populare —, precum și din faptul că coordonarea și controlul activităților este supus unor organe diferite. De asemenea, metodologia de planificare, regimul juridic al beneficiilor și competența de soluționare a litigiilor este deosebită, în funcție de subordonare. Întreprinderile de interes republican, așa cum prevede art. 3 din L. 5/1978, „sînt subordonate direct centralelor industriale sau unităților asimilate acestora, ministerelor sau altor organe centrale”; cele de interes local sînt subordonate „consiliului popular, potrivit actului de înființare”. 2. **În funcție**

de obiectul de activitate L. 5/1978, art. 1, alin. 2, arată că întreprinderile se impart în (a) producătoare de bunuri, (b) executarea de lucrări sau (c) prestarea de servicii, (d) aprovizionarea și desfacerea produselor”. Clasificarea lăpădară făcută de legiuitor permite ca oricît de complex ar fi obiectul de activitate al unei întreprinderi, acesta să se poată încadra într-o anumită categorie, punctată de noi cu literele a—d. Privite astfel, întreprinderile pot fi: industriale (producătoare de bunuri materiale), de construcții-montaj, de proiectare-cercetare, de prestări de servicii (hoteliere, transport etc.), de comercializarea mărfurilor către fondul pieței, de aprovizionare și desfacere în cadrul aprovizionării tehnico-materiale (baze). În raport cu obiectul de activitate modul de determinare a sarcinilor de plan va fi diferit, precum și indicatorii utilizați. De asemenea, regimul juridic al finanțării, al retribuției și al beneficiilor este deosebit de la o categorie la alta. 3. **În funcție de calitatea de a încheia raporturi juridice în nume propriu**. Am arătat într-o secțiune anterioară că primul element definitoriu al întreprinderii este personalitatea sa juridică, care îi dă calitatea de a participa la circuitul civil în nume propriu, respectiv de a încheia raporturi juridice, cel mai frecvent concretizate în contracte economice. Alături de întreprinderi astfel înțelese, legiuitorul a creat și o altă categorie de organizații economice, denumite unități fără personalitate juridică. Deși nu sîntem, de fapt, în fața a două categorii de întreprinderi — cu personalitate juridică și fără —, luarea în considerare a ultimelor organizații economice se impune; așa cum vom vedea, considerente de ordin economic și organizatoric au condus la necesitatea ca unitățile fără mari complexe industriale — să intre în raporturi juridice cu alte întreprinderi, în baza unei tehnici juridice corespunzătoare, de regulă mandatul dat de întreprinderea sau centrala a căror componente sînt. Capacitatea de folosință restrînsă a unor astfel de unități rezultă din prevederile din art. 2, alin. final, din L. 5/1978, potrivit cărora „fabricile, uzinele, exploatarea, minele, grupurile de șantieri și alte unități similare fără personalitate juridică au autonomie economico-financiară în cadrul întreprinderii din care fac parte. În care scop au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli. Relațiile cu bugetul de stat se realizează prin întreprinderea de care aparțin”. Așadar, distincția este plină de consecințe: unitatea cu personalitate juridică — întreprinderea — intră în raporturi juridice cu alte unități în nume propriu, pe cîtă vreme unitatea fără personalitate juridică poate încheia astfel de raporturi numai în măsura în care este împuternicită de către organizația economică din care face parte. 4. **În funcție de atribuțiile de coordonare**. Prin definiție întreprinderea este unitatea de bază a sistemului nostru economic avînd o funcție nemijlocit productivă. Sub acest aspect, ca regulă generală, întreprinderea nu are atribuții de coordonare a altor unități cu personalitate juridică, cu excepția cazurilor în care este investită cu calitatea de coordonator de balanță materială. În sistemul nostru economic au fost create, ca o categorie aparte de unități economice, centralele industriale, de care ne vom ocupa într-o secțiune distinctă și care au ca principală activitate și coordonarea întreprinderilor și a unităților fără personalitate juridică componente.

Înființare

Potrivit L. nr. 5/1978, art. 3, „Întreprinderile de interes republican se înființează prin decret al Consiliului de Stat, iar întreprinderile de interes local, prin hotărâri ale consiliilor populare. Prin actul de înființare se stabilesc denumirea, sediul și obiectul de activitate. Întreprinderile sînt subordonate direct centralelor industriale sau unităților asimilate acestora, ministerelor, altor organe centrale de stat, consiliilor populare, potrivit actului de înființare“. Subliniem că actul normativ citat constituie prima manifestare de voință cu privire la înființarea unei întreprinderi și își are temelul în prevederile planului de dezvoltare economico-socială, lui asociindu-i-se ca expresie a participării colective, o serie de acte juridice ce marchează manifestarea de voință a colectivului de oameni al muncii. În această ordine de idei decizia de înființare — exprimată prin decret sau prin hotărâre a consiliului popular — este urmată și completată de numirea persoanelor cu funcții de conducere, apoi de încheierea contractelor de muncă cu întreg personalul — acte juridice prin care se constituie colectivul —, de înființarea organizației sindicale, care urmărește promovarea intereselor acestui colectiv și, în sfîrșit, de actul cu multiple semnificații al încheierii contractului colectiv de muncă. **Denumirea întreprinderii**, primul atribut de identificare, este expresia unui important drept subiectiv al unității, care prezintă o înfățișare specifică. În art. 54 din Decretul nr. 31/1954, se face referire expresă la „dreptul de denumire“. Aceasta face ca denumirea să reprezinte obiect de ocrotire juridică, în sensul că ea nu poate fi folosită de nici o altă persoană juridică. Cu privire la denumire, prin D. nr. 386/1977 s-a stabilit că, în cazul unităților socialiste, denumirile legate de evenimente istorice sau politice interne sau internaționale sau care reprezintă numele unor persoane se atribuie de președintele Republicii Socialiste România prin decret prezidențial. **Sediul întreprinderii** este cel de al doilea atribut de identificare, ce se stabilește prin actul de înființare. Rațiunile care impun reglementarea sediului sînt următoarele: servește pentru identificarea persoanei juridice în raporturile juridice în care este parte; determină competența instanțelor de judecată ori a organelor Arbitrajului de Stat (a se vedea în acest sens art. 7 și 87 din Codul de procedură civilă, art. 8 și 13 din Regulile procedurii arbitrale, art. 11 din Legea nr. 5/1954 pentru organizarea și funcționarea Arbitrajului de Stat); determină naționalizarea părților, potrivit criteriului „sediului social“, în litigiile cu elemente de extraneitate. Prin actul normativ de înființare se stabilește și **subordonarea întreprinderii**, care poate fi: **directă** față de minister, în ipoteza în care întreprinderea nu este subordonată unei centrale, relația ierarhică stabilindu-se nemijlocit între ea și minister; **directă** față de centrală, situație în care relația cu ministerul este doar indirectă; **directă** față de consiliile populare, în cazul întreprinderilor de interes local. Noțiunea de „subordonare

directă“ nu reflectă, desigur, ideea de tutelă administrativă. Într-adevăr, sensul măsurilor de perfecționare a organizării economiei naționale inițiată prin Plenara din martie 1978 constă în înlocuirea tutelei administrative cu conducerea economică. Întreprinderea este o unitate dotată cu personalitate juridică și organizată potrivit principiului autogestiei economico-financiare. Conducerea economică presupune utilizarea unor mijloace economice specifice, de natură să nu nesocotească autogestiunea unității, ci dimpotrivă, să o pună în valoare.

Reorganizare — desființare

Potrivit art. 3, alin. 3, din L. 5/1978, „Desființarea întreprinderilor, reorganizarea lor, modificarea denumirii, sediului sau obiectului de activitate se fac de către organele care au în competență înființarea lor“. Deoarece legea menționată nu cuprinde nici o altă dispoziție referitoare la reorganizare, textul citat trebuie înțeles ca făcînd integral trimitere la prevederile D. nr. 31/1954 care reprezintă sediul materiei în privința reorganizării persoanelor juridice. Acest decret, fără să dea o definiție reorganizării, menționează în art. 40 comasarea și divizarea drept situații în care persoana juridică încetează a avea ființă. În realitate, nu toate formele de reorganizare implică încetarea funcționării persoanei juridice. Reorganizarea pe cale de comasare se face prin absorbirea unei persoane juridice, pentru a alcătui o persoană juridică nouă, în timp ce divizarea se face prin împărțirea întregului patrimoniu al unei persoane juridice între mai multe persoane juridice care există sau care iau ființă. **Absorbția** presupune că o anumită persoană juridică existentă, care își menține ființa, înglobează o altă persoană juridică, aceasta din urmă încetînd a mai exista. Se produce prin aceasta o transmisiune universală întrucît întregul patrimoniu al persoanei juridice absorbite trece asupra persoanei juridice absorbante. Astfel cum arată art. 46 alin. 2 din decret, persoana absorbantă dobîndește drepturile și este ținută de obligațiile persoanei juridice pe care o absoarbe. **Fuziunea** este o operație care presupune contopirea a două sau mai multe persoane juridice care își pierd fiecare în parte personalitatea juridică pentru a da naștere unei persoane juridice noi. Din aceasta rezultă că fuziunea implică două sau mai multe transmisiuni universale, patrimoniile unităților fuzionate, cu drepturile și obligațiile lor, trecînd asupra persoanei juridice nou înființate. **Divizarea** comportă la rîndul său două aspecte. **Divizarea totală**, primul dintre acestea, înseamnă dispariția unei persoane juridice al cărei patrimoniu este împărțit și transmis, pe fracțiuni, către două sau mai multe persoane juridice. În acest caz, transmisiunea patrimonială se produce cu titlu universal și operează între o persoană juridică ce își încetează ca atare activitatea și alte persoane juridice care preexistă sau care iau ființă prin însuși actul reorganizării. În primul caz operațiunea capătă un caracter complex deoarece pentru persoanele preexistente reorganizarea are înfățișarea unei absorbții pe cînd pentru cele care iau ființă ca urmare a reorganizării, actul are semnificația unui act de înființare. **Divizarea parțială** este singura formă de reorganizare care nu presupune în-

cetarea funcționării unei persoane juridice. Este de altfel ceea ce prevede art. 42 din D. nr. 31/1954 potrivit căruia persoana juridică nu încetează de a avea ființă în cazul în care o parte din patrimoniul ei se desprinde și se transmite la una sau mai multe persoane juridice existente sau care iau astfel ființă. Efectele reorganizării constau într-o transmisiune patrimonială. Potrivit art. 47 din Decretul nr. 31/1954, patrimoniul persoanei juridice care a încetat de a avea ființă prin divizare se împarte în mod egal între persoanele juridice dobânditoare, dacă prin actul care a dispus divizarea nu s-a stabilit o altă proporție. În cazul în care o parte din patrimoniul unei persoane juridice se desprinde și se transmite la o singură persoană juridică existentă sau care ia astfel ființă împărțirea patrimoniului se face în proporția părții desprinse și transmise. Dacă partea desprinsă se transmite la mai multe persoane juridice existente sau care iau astfel ființă, împărțirea patrimoniului între persoana juridică de la care s-a făcut desprinderea și persoanele juridice dobânditoare se va face, de asemenea, proporțional cu partea desprinsă și transmisă, iar între persoanele juridice dobânditoare, împărțirea se va face în mod egal. Persoanele juridice care, prin efectul divizării, dobândesc anumite bunuri, răspund față de creditori pentru obligațiile persoanei juridice care a încetat de a avea ființă prin divizare, proporțional cu valoarea bunurilor dobândite, stabilită la data dobândirii, dacă prin actul care a dispus divizarea nu s-a prevăzut altfel. Aceeași soluție trebuie dată și în cazul persoanelor juridice care au dobândit bunuri, ca urmare a desprinderii și transmiterii unei părți din patrimoniul altei persoane juridice. Articolul 49 din același decret prevede că transmiterea drepturilor și obligațiilor în caz de fuziune, precum și de desprindere și transmitere, privind persoane juridice supuse înregistrării, se îndeplinește astfel cum am arătat mai sus atât între părți, cât și față de cel de al treilea, numai prin înregistrarea operației și pe data acesteia. În orice caz, divizarea, precum și desprinderea și transmiterea nu se vor putea înregistra decât dacă se vor prezenta aprobate de organul competent inventarul, bilanțul contabil întocmit în vederea predării-primirii sau oricare alte asemenea acte pe care legea le-ar prevedea, precum și evidența contractelor în curs de executare, care trebuie să cuprindă și repartizarea tuturor contractelor. Principiul care trebuie să stea la baza repartizării contractelor economice trebuie să fie acela ca executarea fiecăruia să se facă de o singură persoană juridică dobânditoare. Repartizarea unui singur contract la mai multe persoane juridice provenite din reorganizare se va putea face numai dacă împărțirea executării lui este cu puțință. În sensul art. 50 aprobarea de repartizare nu se poate da mai înainte de a se fi obținut de la organul competent, modificarea sarcinii de plan sau a prevederilor din balanța de materiale corespunzătoare. **Desființarea.** Alături de reorganizare, legea amintește și desființarea între-

prinderilor, ea făcându-se de organele care sînt competente să dispună și înființarea. În asemenea situații se aplică prevederile dreptului economic privind lichidarea patrimoniului, prin încasarea creanțelor, plata datoriilor, vîrsarea obligațiilor către bugetul de stat, transferarea fondurilor fixe etc.

Centrala — elemente definitorii

Potrivit art. 16, din L. nr. 5/1978, „centrala este o unitate economică autonomă de producție, construcții, circulația mărfurilor, transporturi și alte prestări de servicii. Centrala cuprinde întreprinderi subordonate și unități componente cum sînt: fabrici, uzine, exploatați, grupuri de șantiere sau șantiere de construcții-montaj, autobaze, secții, ateliere, sectoare și altele similare; ea poate avea, de asemenea, în componența sa unități de cercetare științifică și inginerie tehnologică, proiectare, comerț exterior, aprovizionare, desfacere, prelucrare automată a datelor, pregătire și perfecționare a cadrelor, prestări de servicii sau alte unități necesare îndeplinirii sarcinilor ce li revin.

Centrala asigură conducerea, îndrumarea și controlul activității întreprinderilor subordonate și a unităților componente. Centrala se constituie, de regulă, pe structura unei întreprinderi mari și reprezentative. Gruparea întreprinderilor subordonate și unităților componente în cadrul centralei se face, în principal, pe baza criteriului omogenității produselor sau al tehnologiilor de fabricație, al cooperării în producție, al integrării fabricației unor produse finite sau al amplasării teritoriale a unităților care intră în componența centralei. În continuare, art. 18, din același act normativ, arată că „centralele au personalitate juridică, pe care o dobîndesc la data înregistrării lor la Ministerul Finanțelor sau, în cazul celor de subordonare locală, la organele financiare județene și al municipiului București. Centralele sînt titulare de plan — parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economică-socială. Ele încheie bilanț, au cont la bancă, beneficiază de credite bancare, au relații economice, financiare și juridice cu alte unități, precum și cu beneficiarii și furnizorii străini“. Din textele citate rezultă elementele definitive ale centralei: are ca funcție principală „conducerea, îndrumarea și controlul activității întreprinderilor subordonate și a unităților componente“; pentru realizarea funcțiilor sale, centralele sînt titulare de plan, care reprezintă suma planurilor defalcate pe întreprinderi și unități componente; funcționarea întemeindu-se pe principiul autogestunii, centralele intră în raporturi juridice cu alte unități economice, precum și cu întreprinderile subordonate, avînd cont propriu la bancă și încheind bilanț; textul citat subliniază un element important și anume că în cadrul relațiilor economice (raporturi juridice) centralele pot obține credite și să încheie contracte cu furnizorii și beneficiarii, aspecte pe care le vom analiza detaliat în cadrul unor secțiuni viitoare. Actele normative care reglementează organizarea și funcționarea centralei sînt cele arătate pentru întreprindere.

Clasificarea centralelor

Criteriile de clasificare a centralelor pot fi, ca și în cazul întreprinderilor, multiple: 1. **În funcție de gradul de integrare a unităților componente**, potrivit normelor de drept, distingem: centrale în care unitățile componente organizate potrivit principiului gestiunii economice nu sînt dotate nici una cu personalitate juridică; acestea sînt centralele cu cel mai înalt grad de integrare, care răspund direct de întreaga activitate economică și juridică a unităților; centrale cu compunere mixtă, în care alături de întreprinderi sînt și unități cu gestiune economică fără personalitate juridică; centrale în care toate unitățile componente au personalitate juridică. Aceste centrale prezintă cel mai scăzut grad de integrare. 2. **În funcție de obiectul activității**, potrivit art. 16, alin. 1, din L. nr. 5/1978, pot fi: centrale de producție, denumite industriale, centrale de construcții-montaj, centrale care au ca obiect circulația mărfurilor, centrale în domeniul transporturilor și a altor prestări de servicii (turism etc.); remarcăm faptul că legea arată expres criteriile ce trebuie să stea la baza grupării unităților în centrale: omogenitatea produselor și tehnologiilor de fabricație, cooperarea în producție, integrarea fabricației unor produse finite sau amplasarea teritorială a unităților componente; acestea sînt desigur numai recomandări de principiu, factorul de decizie organizatorică putînd adopta cea mai eficientă formulă de grupare a unităților. 3. **În funcție de modul de organizare** pot fi: centrale constituite pe structura unei „întreprinderi mari și reprezentative și centrale care nu se grefează pe o altă unitate. În prima ipoteză, întreprinderea pe structura căreia se grefează centrala este, de obicei, o unitate cu gestiune economică, fără personalitate juridică; în cea de a doua ipoteză, celelalte unități, de regulă, gravitează în jurul centralei care poate fi comparată cu o „întreprindere-mamă”, rolul ei fiind acela de a desfășura o activitate auxiliară sau adiacentă celei a „întreprinderii-mamă”. Cel mai adesea, ele sînt unități de cercetare și proiectare, de aprovizionare și desfacere, etc. 4. **În funcție de subordonare**, centralele pot fi grupate, potrivit art. 19 din L. nr. 5/1978, în: centrale subordonate ministerelor și celorlalte organe centrale ale administrației de stat și centrale subordonate consiliilor populare județene și al municipiului București.

Înființare — reorganizare — desființare

Potrivit art. 19 din L. nr. 5/1978, „centralele se înființează, se reorganizează — prin fuziune, absorbție, divizare totală sau parțială — sau se desființează prin decret al Consiliului de Stat”. În continuare, același articol, prin aliniatul final stabilește că „prin actul de înființare al centralei se stabilesc denumirea, sediul și obiectul de activitate”. Remarcăm faptul că textul citat face precizarea expresă că reorganizarea centralelor se poate realiza prin fuziune, absorbție, divizare totală sau parțială, aspecte pe

care le-am analizat într-o secțiune precedentă. De asemenea, se impune sublinierea că legiuitorul a făcut o distincție între nivelul organului care aprobă înființarea centralei și cel la care se face înregistrarea. Dacă în cazul întreprinderilor de interes local, atât înființarea cât și înregistrarea se fac la nivelul organelor locale, pentru centrale, deși înființarea se face de organul suprem al puterii de stat, înregistrarea are loc totuși la organele locale. În cazurile în care acestea urmează să fie subordonate consiliilor populare județene sau municipiului București,

Unitatea componentă — elemente definitorii

Legea nr. 5/1978 nu dă o definiție a unităților componente, rezumîndu-se să stabilească, la art. 72, alin. 1, că „centralele și întreprinderile pot avea în structura de producție, în funcție de obiectul lor de activitate, unități componente — uzine, fabrici, exploatări, grupuri de șantiere, secții, șantiere, ateliere, loturi, sectoare, autobaze, depozite și alte unități similare — cu gestiune economică, fără personalitate juridică. În continuare, art. 74 din același act normativ prevede că „centralele și întreprinderile, rămînînd titulare ale dreptului de administrare directă, pot înzestra, la înființare, unitățile economice fără personalitate juridică cu fonduri fixe și le pot dota cu mijloace circulante necesare desfășurării activității, stabilind și modul de utilizare a acestora. Art. 75 face precizarea importantă și anume că „unitățile componente ale centralelor și întreprinderilor pot avea independență operativă, subcont la bancă, pot beneficia de credite bancare, pot avea relații economice și financiare, în limita competențelor stabilite de conducerea centralei sau întreprinderii de care aparțin. Șefii unităților componente pot încheia contracte cu persoane fizice și juridice, pe baza împuternicirii de reprezentare dată de centrală sau întreprindere. Fabricile, uzinele, grupurile de șantiere și alte unități similare au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli, parte integrantă a planului și bugetului întreprinderii sau centralei de care aparțin”. Textele citate permit să se desprindă următoarele elemente definitorii: unitățile componente fac parte, în toate cazurile, din structura organizatorică fie a unei centrale, fie a unei întreprinderi cu personalitate juridică; ca urmare, nu se justifică organizatoric să li se atribuie personalitate juridică, dar pentru realizarea scopului economic pot fi și sînt înzestrate cu fonduri fixe și mijloace circulante, care însă rămîn în patrimoniul unic al centralei, sau a întreprinderii din care fac parte; formule organizatorice pe care le pot îmbrăca sînt multiple, în funcție de considerentele economice care impun înființarea lor: uzine, fabrici, exploatări, șantiere, ateliere etc.; unitățile componente mari complexe, cu un profil propriu de producție — fabrici, uzine grupuri de șantiere ș.a. — au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli; pentru realizarea lor, au gestiune proprie și autonomie funcțională operativă, fapt ce le dă dreptul la deschiderea unui subcont bancar, primirea de credite și, în condițiile legii, să intre în raporturi juridico-economice cu alte mutații economice cu personalitate juridică.

Autonomie operativă

Luînd ca model de analiză unitățile componente complexe — fabricii, uzine, grupuri de șantiere ș.a. — reținem, ca o trăsătură fundamentală, definitorie, faptul că prin lege se prevede că acestea „au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli, parte integrantă a planului și bugetului întreprinderii sau centralei de care aparțin”. Evident, pentru realizarea acestor planuri, unitățile componente trebuie să dispună, în mod necesar, la scară redusă, de toate mijloacele și instrumentele tehnice, economico-juridice, de care dispune și întreprinderea sau centrala din care fac parte și anume: mijloace fixe și circulante, cont la bancă, credite; posibilitatea de a încheia raporturi juridice cu persoane fizice — contracte de muncă — și cu persoane juridice — de regulă, contracte economice de aprovizionare și desfacere, prestări servicii etc.; instrumente de tehnică contabilă de evidențiere a modului de administrare a mijloacelor primite, a proceselor de producție și a rezultatelor, respectiv a gestiunii economice proprii. Dacă o mare parte din aceste condiții preliminare funcționării unităților componente se realizează prin măsuri organizatorice și acte de administrare luate de întreprinderea sau centrala din care fac parte — dotare cu fonduri fixe și circulante, deschiderea subcontului bancar, organizarea evidenței contabile ș.a. —, pentru obținerea autonomiei operative și funcționale, ceea ce implică intrarea în raporturi juridice cu alte unități și cu persoane fizice, legea a instituit un procedeu de tehnică juridică ce aparține dreptului civil, și anume „imputernicirea de reprezentare” pe care o dă centrala sau întreprinderea din care fac parte, șefului unității componente. Ne aflăm în fața unui mandat de o factură specială, în care mandantul — șeful unității componente — îndeplinește o serie de fapte și acte juridice, în limita mandatului primit, dar cu scopul direct, de interes economic — realizarea planului și a bugetului propriu de venituri și cheltuieli. Evident, toate faptele și actele juridice pe care le încheie și le realizează unitatea componentă, localizate inițial în gestiunea proprie, se reflectă în final în gestiunea economico-financiară a centralei sau a întreprinderii din care face parte. Caracterul deosebit al mandatului rezultă și din faptul că șeful unității nu încheie contracte economice „în contul și numele mandatului” fără să-l mai preocupe soarta lor după formarea acestora. Din contră, unitatea componentă execută contractele încheiate, urmărește respectarea disciplinei contractuale și suportă din propria gestiune consecințele negative. Privită astfel problema autonomiei operative a unităților componente se desprinde caracterul ei flexibil: întreprinderea sau centrala dotează unitatea componentă cu mijloace materiale și o împuternicește să apară în circuitul economico-civil în măsura și pînă la nivelul pe care îl consideră necesar pentru realizarea planului ce îi revine (din planul general al întreprinderii sau centralei). Așa fiind, pot funcționa, de exemplu, unități componen-

te a căror autonomie operativă să se reducă strict la procesul de producție, fără să încheie contracte economice, aprovizionarea și desfacerea fiind asigurate de centrala sau întreprinderea din care fac parte. Și în asemenea situație principiul gestiunii proprii nu este știrbit, deoarece, prin contabilitatea organizată de unitatea componentă se colectează toate cheltuielile, producția realizată și livrată, rezultatele obținute.

Înființare — desființare

Legea nr. 5/1978, art. 73, prevede că unitățile componente se înființează potrivit următoarelor reguli: a) fabricii, uzine, exploatări, grupuri de șantiere și altele cu organizarea asemănătoare — prin ordinul ministrului, pe baza hotărîrii consiliului de conducere al ministerului, respectiv prin decizia comitetului executiv al consiliului popular județean sau al municipiului București; înființarea de uzine și fabrici în cadrul întreprinderilor se face cu acordul Consiliului Organizării Economico-Sociale; b) secții, șantiere, ateliere, loturi, depozite și altele similare — prin decizia directorului sau a directorului general, pe baza hotărîrii consiliului oamenilor muncii al întreprinderii sau centralei în cadrul căreia funcționează unitatea. Prin actul de înființare se stabilesc denumirea, sediul și obiectul de activitate al acestor unități. Desființarea, modificarea denumirii, sediului sau obiectului de activitate, precum și reorganizarea unităților componente ale centralei și întreprinderilor se fac de organul care le-a înființat. Din textul reprodus se desprinde ideea ierarhizării importanței diferite pe care o acordă legiuitorul unităților componente. Astfel, pe cîtă vreme fabricile, uzinele grupurile de șantiere ș.a., care prin complexitatea lor au valențele unei adevărate întreprinderi, se înființează numai de organele de decizie la cel mai înalt nivel administrativ și cu acordul Consiliului Organizării Economico-Sociale, celelalte forme de unități componentă de o importanță mai redusă în raport cu primele — secții, șantiere, ateliere ș.a. — se înființează prin decizia organelor de conducere a întreprinderii sau centralei din care vor face parte. Legat de atributele de identificare se impune o precizare. Dacă la întreprinderi aceste atribute sînt întin legate de calitatea de persoană juridică — prin ele fiind identificate ca subiecte de drept civil —, în cazul unităților componente denumirea și sediul servesc la identificarea lor ca unități cu autonomie operativă. Reamintim că în această calitate, în baza împuternicirii primite, participă la circuitul civil, operație ce nu s-ar putea realiza fără atributele de identificare menționate. Precizarea obiectului este necesară pentru determinarea sferei de activitate, putîndu-se astfel realiza controlul asupra respectării principiului specializării.

Grupaj realizat de:
dr. AL. DETEȘAN

Întrebări și răspunsuri

● **FUBCA ROMULUS TRAIAN, Deva** — Conform art. 129 și 135 din Codul muncii, persoana încadrată în muncă poate cere desfacerea contractului, din inițiativa sa. Pentru a putea beneficia de prevederile art. 9 din Legea nr. 1/1970, în cererea de desfacere a contractului este necesar să se arate drept cauză, „îngrijirea copilului în vîrstă de pînă la șapte ani” anexîndu-se și copia certificatului de naștere. Avînd recunoscută vechimea neîntreruptă în muncă și în aceeași unitate, mama reîncadrată în condițiile prevăzute de Legea nr. 1/1970, art. 9, are dreptul la concediul de odihnă în anul reîncadrării, pentru lunile lucrate între data reîncadrării și sfîrșitul anului (de exemplu, de la 1 iunie la 31 decembrie) Concediul se poate acorda și anticipat.

● **INTREPRINDEREA DE ACSESORII PIESE DE SCHIMB „TURDEANA”, Turda** — Am reținut oferta dv. pentru a fi publicată în suplimentul revistei noastre pînă în luna mai 1982, inclusiv. Mai avem încă nevoie de o precizare. Apariția anunțului să fie lunară sau săptămînală?

● **APOSTOL CHIRULESCU, CONSTANTIN LITINSCHI, PUIU CONSTANTIN, NICOLAE ALBU, București; ILIE NICOLAE, Craiova; MILOȘ PETCU, Socol, Caraș-Severin; ANETA SAULEA, Cosmești, Galați; ION STANCIU, Constanța; „VISCOFIL”, Popești-Leordeni; NICU DAN PETRESCU, Craiova; CONSTANTIN CONSTANTINESCU, Buzău; I.U.P.C. Băicoi; EUGEN BĂJENARU, Fîlticeni; IONESCU DOREL, Cluj-Napoca; FRAN CZ FLECHMAER, Brașov; I. DORIS, Iași; D. VLĂDULESCU, Galați; CONSTANTIN COJOCARU, Corabia; CONSTANȚA BRAHĂ, Iași; ADRIAN PUIU, Cimpulung Moldovenească** — Am primit scrisorile dv. Vă vom răspunde la întrebări tot la această rubrică.

● **MARIA MIRȘU, Bicaz; INTREPRINDEREA DE VAGOANE, LALA MARIAN, Arad; ALEXANDRU BEBCARU, Ograda, Lalomița; VIRGIL MARIȚA, Baia de Arieș; GETA RICLEA, Vastui; DUMITRU PREDESCU, București; MABIOARA MORAR, Gherla; SECȚIA DE PRODUCȚIE, Ploiești; COOPERATIVA „VIITORUL”, Făgăraș; RADU LAZAN, Arad; INDUSTRIA LAPTELUI, Șimleul Silvaniei; INTREPRINDEREA MAȘINI UNELTE, Suceava; CAP COTUȘCA; ION PUIE, Ansen, Gihor** — Serviciul difuzare din cadrul I.S.I.A.P. a pregătit coletele pentru a vă trimite lucrările solicitate.

● **UFET, Bocșa; CAP TANSA, Iași; OFICIUL DE GOSPODĂRIE A APELOR, Gorj; VASILE MÎNDRU, Toplița; CAP JIMBOLIA; INTREPRINDEREA DE DISTRIBUȚIE GAZE, Pitesti; GH. DURNEA, Arad; CAP BOLDU, Buzău; ELUȚA MARIANA, Slobozia; COMBINATUL DE INGRĂȘĂMINTE CHIMICE, Năvodari** — Lucrarea „Legislația muncii de la A la Z este epuizată. În numărul 31 al suplimentului nostru am mai publicat următoarele: lucrarea „Legislația muncii de la A la Z va fi actualizată și integrată într-un volum de mari proporții care va fi difuzată abonaților în luna ianuarie 1982”.

● **ILIE NICOLAE, Craiova** — Perioada cit ați lucrat în C.A.P. în calitate de contabil, fiind membru cooperator, nu se include în vechimea în specialitate prevăzută de art. 35 lit. c din Legea nr. 57/1974. În consecință, retribuirea dv. cu retribuirea prevăzută pentru funcția de economist — anul doi de activitate — corespunde reglementărilor în vigoare.

● **CONSTANȚA LITINSKI, București** — Încadrarea dv. ca șef de fermă s-a făcut prin derogare de la condițiile de vechime minimă în specialitate. Sinteți, totuși, retribuită la nivelul de bază prevăzut pentru funcția de șef fermă, fără nici o diminuare a retribuirii. Veți putea beneficia de trecerea la gradația I numai după ce veți împlini vechimea necesară pentru ocuparea funcției de șef fermă. De la această dată, conform art. 33 din Legea nr. 57/1974, veți putea fi trecută, după doi ani, la gradația I.

● **CONSTANȚA BRAHĂ, Iași** — Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale nu mai prevede posibilitatea recalculării pensiei ca urmare a muncii depuse după pensionare. Puteați solicita această recalculare pînă la 1 iulie 1977.

● **I. DARIE, Iași** — Textul art. 22 din Legea nr. 1/1977 se referă exclusiv la retribuirea tarifară lunară de încadrare. Această retribuire (spre deosebire de retribuirea primită) nu suferă variații în funcție de zilele de concediu fără plată de care ați beneficiat. De pildă, dacă în luna următoare concediului fără plată ați fi fost în incapacitate temporară de muncă, indemnizația ce vi s-ar fi cuvenit ar fi fost calculată în raport de această retribuire și nu în raport de retribuirea micșorată pe care ați primit-o ca urmare a concediului fără plată. Art. 25 la care vă referiți nu

are nici o contingență cu problema pusă de dv., deoarece sinteți încadrat cu o normă întreagă și nu cu o fracțiune de normă.

● **NICOLAE ALBU, București** — Vă rugăm să ne comunicați mai detaliat cum se explică faptul că în aceeași unitate șeful de secție este retribuit și în clasa 25 de retribuire (șef secție grad 17) și în clasa 30 (șef secție schimb). La poziția 9 lit. B cap. I (industrie) din anexa IV la Legea nr. 57/1974 se prevede retribuirea șefului de secție pe schimb între clasele 20 și 33 — la nivelul de bază — în funcție de grupele de ramură și de gradul de organizare.

● **FRAN CZ FLECHAMER, Brașov** — Conform alin. 3 al art. 23 din Legea nr. 57/1974 aveți dreptul la creșterea retribuirii cu două clase de retribuire, de la data încadrării în funcția de maestru. În temeiul art. 176 din Codul muncii puteți solicita plata diferenței de retribuire pe ultimele 36 de luni (trei ani).

● **CONSTANTIN V. COJOCARU, Corabia** — Conform Legii nr. 57/1974, la promovarea în funcția de maestru se acordă o creștere a retribuirii cu două clase de retribuire. Față de retribuirea pe care o aveți în prezent, urmează deci să primiți o retribuire de 2910 lei lunar, ca urmare și a aplicării art. 194 din legea sus-menționată.

● **CONSTANTIN CONSTANTINESCU, Buzău** — Dacă unitatea nu are posturi vacante de subinginer, nu se are posibilitatea să vă încadreze ca atare. Dat fiind că s-a creat o situație de inechitate, v-ar putea da acordul pentru transferarea dv., în interesul serviciului, la o unitate care ar avea vacant un post de subinginer pe care să-l ocupați ca urmare a promovării examenului sau concursului instituit în acest scop.

● **PETRESCU NICU DAN, Craiova** — Art. 9 lit. k din Legea nr. 1/1970 prevede menținerea vechimii neîntrerupte în muncă și în aceeași unitate numai în cazul în care soțul îl urmează pe celălalt, care a fost transferat în interesul serviciului sau mutat împreună cu unitatea în altă localitate. În lit. i a aceleiași dispoziții legale, este prevăzută încetarea activității din cauza stării sănătății care a făcut necesară schimbarea locului de muncă. În măsura în care puteți dovedi aceasta vi se poate recunoaște vechimea neîntreruptă în aceeași unitate.

● **„VISCOFIL”, Popești Leordeni** — În situația expusă de dv. — în ultimele 12 luni premergătoare plecării în concediu — personalul a lucrat în unele luni fără ziua liberă, iar în

celelalte luni a beneficiat de această zi liberă. Indemnizația de concediu se calculează separat prin împărțirea retribuției mediu lunare la 25,5 zile pentru lunile când s-a lucrat fără ziua liberă și la 24,4 zile pentru celelalte luni. Ziua liberă fiind zi nelucrătoare, durata totală a concediului de odihnă se mărește în mod corespunzător, așa după cum concediul cuprinde și alte zile nelucrătoare.

● **STANCIU ION, Constanța** — Sinteți absolvent al învățământului mediu de cultură generală și ocupați, fără nici o întrerupere în muncă, funcția de revizor contabil principal, funcție pe care ați deținut-o, cu respectarea reglementărilor în vigoare și la data aplicării Legii nr. 12/1971. În această situație, conform art. 68 din menționata lege, puteți ocupa, în continuare, această funcție dacă vă îndepliniți în mod corespunzător sarcinile ce vă revin.

● **PETCU MILOS, Socol, Caraș-Severin** — Reglementarea privind retribuirea absolvenților învățământului superior (art. 35, din Legea nr. 57/1974) se referă exclusiv numai la cei care au promovat examenul de diplomă sau de licență. Potrivit art. 35 lit. b, muncitorii care absolvă cursurile serale sau fără frecvență se încadrează în funcția corespunzătoare studiilor absolvite, la nivelul de bază sau cu o retribuție tarifară care să le asigure o clasă în plus față de cea avută, în cazul în care retribuția tarifară pentru al doilea an de activitate este mai mică sau egală cu cea avută. În primul caz persoana la care vă referiți va fi încadrată la nivelul de bază al funcției de inginer. Această retribuție variază în raport cu grupa de ramură în care este încadrată întreprinderea. În al doilea caz, va fi încadrată cu retribuția prevăzută pentru al doilea an de activitate.

● **CHIVULESCU APOSTOL, București** — Conform prevederilor art. 176 al. 2 din Codul muncii, pentru orice pretenții bănești ale persoanelor încadrate în muncă față de unitate — prejudicii suferite sau drepturi neacordate — termenul de sesizare este de trei ani de la data producerii pagubelor sau de la data când drepturile trebuia să le fie acordate. Pretențiile dv. pot fi sollicitate numai pentru trei ani în urmă. Adresați-vă conducerei unității și, în cazul nerezolvării favorabile a cererii, Comisiei de judecată din unitate. În afara diferenței de retribuție tarifară, aveți dreptul și la diferența corespunzătoare a sporului de vechime.

● **ANETA SAULEA, Cosmești, Galați** — Potrivit Legii nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale și asistență socială, persoanele care nu au vechimea integrală în muncă, dar

au o vechime de cel puțin 15 ani, au dreptul la o pensie proporțional cu numărul anilor de vechime. Cei care au o vechime de 10 ani li se acordă o pensie de 350 lei lunar.

OFERTE • OFERTE

D.C.S. — CENTRUL DE CALCUL BUCUREȘTI

- Sirmă bobinaj Ø 0,12 kg. 1.530
- Releu R15 buc. 10
- Sirmă bobinaj Ø 0,07 kg. 7.280
- Sirmă bobinaj Ø 1 kg. 15.000
- Sirmă bobinaj Ø 11 kg. 6.420
- Bară ghidaj buc. 20.000
- Tranzistor BDY 10 buc. 10.000
- Frină transport buc. 15.000
- Rulment 9/3/4 buc. 14.000
- Rulment 9/3/4 buc. 11.000
- Rulment 12/3/4 buc. 13.000
- Curea dințată buc. 7.000

INTREPRINDEREA PENTRU INDUSTRIALIZAREA SFECEI DE ZAHAR — SASCUT județul BACĂU

- Cablu A.C.Y.BY 3×1,8×95 = 250 m.
- Idem A.C.Y.A.Y 4×2×6 = 200 m
- Idem F.Y 25 = 240 m
- Sirmă bobinaj textil de 1,1,1, 1,5, 0,25 = 250 kgr.
- Corp lămpi fluorescente = 30
- Corp lămpi F.L.A. 124 = 50
- Lanț gal dublu 1" = 4 buc.
- Ață pescărească = 260 kgr.
- Pinză filtru bumbac 348/108 = 8500 m.l.
- Lămpi noris = 60 buc.
- Patroane fuzibile = 100 buc.
- Cuple cu fișe 32 A. = 20 buc.
- Prize cu fișe = 10 buc.
- Geam curbat T.V. = 10 buc.
- Întrerupător șter. = 170 buc.
- Lanț gal simplu 1 1/4" = 3 buc.
- Lanț gal simplu 1" = 10 buc.
- Microîntrerupătoare = 280 buc.
- Diferite tipuri de rulmenți

CITITORI!

Decupind și expedind formularul de mai jos vă asigurați primirea în anul 1982 a „Revistei economice”, a suplimentului ei săptăminal, precum și a lucrării „Legislația întreprinderii de la A la Z”.

(adresa completă a abonatului)

Către

„REVISTA ECONOMICA” :

BUCUREȘTI, Bd. Magheru, 30, cod. 70 159

Prin mandatul poștal din ziua v-am expedit sâmba de 300 lei, în contul ISIAP (Întreprinderea de stat pentru imprimare și administrarea publicațiilor, Piața Scintei, 1) nr. 64 51 502 28 BNRSR., Filiala Sector 1, București, reprezentind contravaloarea unui abonament la revista și supliment, precum și la un exemplar din lucrarea „Legislația întreprinderii de la A la Z”.

(semnătura abonatului)

Pe dispoziția de plată și pe mandatul poștal scrieți în mod vizibil mențiunea „Abonament la Revista economică”.

Tea
prezentăm

PRODUSUL D.S. DACIA

NOU! DIAMANTUL SINTETIC ROMÂNESC „DACIA”

FABRICAT în țară, în toată gama tipodimensională prevăzută de standardele internaționale, inclusiv sub formă de pulberi micronice de diamant,

INLOCUIEȘTE, cu randamente superioare și în condiții economico-financiare excepționale, materialele clasice folosite în operațiile de rectificare umedă și uscată, debitare, tăiere, găurire, șlefuire, lepuire, honuire și în alte operațiuni de superfinisare,

INCORPORAT în scule diamantate sau sub formă de paste, diamantul **ACȚIONEAZĂ** cu eficiență maximă în prelucrarea oțelurilor speciale, carburilor metalice sinterizate, materialelor neferoase dure, combinațiilor din carbură-oțel, grafitului, marmurei,

rocilor moi și tari, ceramicelor, feritelor, bețanelor, materialelor plastice, sticlei, fibrelor de sticlă și altor materiale dure sau fragile.

**CALITATEA ESTE GARANTATĂ
DE FURNIZOR !**

Pentru cataloage, liste de prețuri, explicații suplimentare și comenzi, întreprinderile interesate se pot adresa la :

FABRICA de diamante sintetice „DACIA” și **ÎNTEPRINDEREA** de mecanică fină, str. Popa Lazăr nr. 9—19, Sector III, București, telex nr. 10694 sau 11583.

Operațiunile de export se efectuează prin **I.C.E. TEHNOIMPORTEXP**, telex nr. 10254, 10255.

12,010

